

15. Osobnost a její role ve společnosti

Psychologie osobnosti

Osobnost

= spojení psychických vlastností a dějů založených na jednotě těla, které se projevují ve společenských vztazích

- Je jedinečná
- Působení sociálních vlivů není mechanické, ale výběrové (každý si vybere co mu sedí)

Činitele utvářející osobnost (biopsychosociální model)

- **Biologická složka:** geny - podobnost na rodiče, tělo - jak vypadáme, jak se v něm cítíme
- **Mentální složka:** chování, temperament, charakter, zkušenosti
- **Sociální složka:** výchova, rodinné zázemí, přátelé, nastavení společnosti

teorie utváření osobnosti

- Gordon Allport
- Osobnost se primárně tvoří v prvních 3 letech života
- Rodíme se jako člověk, osobnost si stavíme
 - o 1. rok – uvědomění tělesného já
 - o Do 2,5. roku – tvorba sociálního já (co je má role ve společnosti)
 - o Do 3. roku – hodnoty a normy
- **Devaluace a evaluace ega**
 - o Devaluace – přílišná přisnost, snižování sebevědomí
 - o Evaluace – podpora, získávání přiměřeného sebevědomí

Vlohy a schopnosti

- **Vlohy** (rodíme se s nimi) → stávají se z nich **schopnosti**
 - o Musíme vlohy patřičně stimulovat (trénink, kultivace)
 - o Na rozvoj vloh má velký vliv rodina (podpora)
- **Faktory vývoje schopnosti**
 - o Včasná stimulace vloh
 - o Systematické cvičení
 - o Udržení zájmu

Psychické jevy

Psychické vlastnosti: temperament a charakter

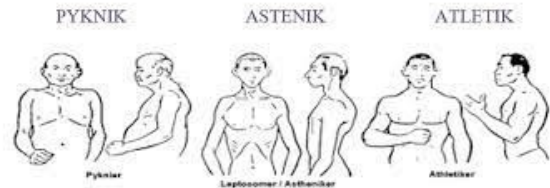
- **TEMPERAMENT**
 - o Vrozené vlastnosti, které se promítají do prožívání
 - o **Hippokrates, Galenos**
 - Melancholik (černá žluč)
 - Sangvinik (krev)
 - Cholerik (žluč)
 - Flegmatik (hlen)
 - o **C. G. Jung**
 - **Introvert** = sám, doma, menší skupinky (projevuje se), stydlivost, hlubší vztahy, nemá rád pozornost
 - **Extrovert** = nevadí mu pozornost, velké skupiny, povrchní a krátkodobé vztahy
 - o **Eysenck**
 - Doplnil Jungovu teorii o stabilitu a labilitu

obr.: Eysenckův model temperamentu
zdroj: www.studium-psychologie.cz

- **Kretschmer**

- Konstituční typologie = rozdělení podle tělesné konstituce
- **Piknik**
 - při těle, nemotorný, zkrácený krk i končetiny, extrovertní, optimistický, bavič
 - sklony k depresivnímu soukromí
 - bipolární porucha - manické a depresivní epizody
- **Astenik**
 - minimum svalstva a podkožního tuku, dlouhé končetiny, dlouhý krk, introvert
 - sklony k pesimismu
 - schizofrenie
- **Atletik**
 - mezi piknikem a astenikem
 - primárně netíhne k psychické poruše
 - emočně plochý, epilepsie

- **Sheldon**

- Navazuje na Kretschmera
- Endomorf (tuk)
- Mezomorf (svalová hmota)
- Ektomorf (křehkost těla)

- **I. P. Pavlov**

- Typy nervové soustavy

- **CHARAKTER**

- získané psychické vlastnosti, utvářené vlivem výchovy a získaných zkušeností
- projevuje se v našem chování
- morální složka
- etická složka
- estetická složka
- **Jean Piaget**
 - Vývoj morálky
 - **heteronomní** = do období puberty, největší vliv na naše chování mají rodiče, výchova, prostředí, kde vyrůstáme
 - **autonomní** = přichází po heteronomní, my sami vyhodnocujeme, co je dobré a špatné a přijímáme zodpovědnost, utvoření svědomí

psychické procesy: vnímání a myšlení

- = jevy, které probíhají konstantně

- **VNÍMÁNÍ**

- Založeno na smyslech (hmat, zrak, sluch, čich..)
 - Reflexní oblouk (vjem do mozku, zpracuje, zpět do končetiny)
 - **Čítí** = proces, který nás informuje o jednotlivých konkrétních vlastnostech věci
 - **Počítek** = jedna vlastnost věci (spojují se do vjemu)
- Optické klamy

Psychické stavy: stav pozornosti

Humanistická psychologie

- Na počátku 60. let 20. století v USA
- Zaměřená spíše terapeuticky, poradně, výchovně
- Zaměřuje se na člověka jako na celek
- Vliv společnosti
- **Abraham Maslow**
 - o Teorie potřeb = touha, něco, co já potřebuji splnit ke spokojenosti
 - o Pracuji na sobě, abych dosáhla seberealizace (v praxi úplně nefunguje)
 - o Mentální úleva - seberealizace (Terezín)
- **Carl Rogers**
 - o Zdůrazňuje jednotu a jedničnost
 - o **Teorie self** = JÁ je tvořeno prožitky, které jedinec přijímá za součást své osobnosti
 - **Sebeúcta** - dána vztahem mezi tím kdo jsem a jakým člověkem chci být
 - **Sebeobraz** - utváří se interakcí s jinými lidmi (od raného dětství)
 - **Ideální self** - to jací bychom chtěli být
 - o Terapie by měla být orientovaná na člověka
 - o 3 pilíře terapie
 1. Empatie – vcítění do pacienta
 2. Akceptance – přijetí pacienta bez souzení
 3. Autenticita – schopnost otevřenosti
 - Teorie self
 - Reálné já = jak mě vidí ostatní
 - Ideální já = tak jak se vidím já, jaký bych chtěl být

15. Významné osobnosti české filozofie

Jan Hus (? - 6. 7. 1415)

- období renesance
- reformační myslitel (+ Martin Luther, Jan Kalvín, Jan Viklef)
- kritizuje světskou moc papeže, bezbožné duchovenstvo, prodávání odpustků
- píše: česky (pro obyčejný lid) a latinsky (pro vzdělané)
- upálen v Kostnici → bouře = **Husitské války**
- KNÍŽKY O SVATOKUPECTVÍ
- O CÍRKVI

Jan Ámos Komenský (1592 - 1670)

- současník: **René Descartes** (racionalista, dedukce)
- učitel národů, teolog, reformátor
- předpokladem vědění je víra
- kněz Jednoty Bratrské → 1620 rekatolizace X emigrace → ukývá se → Polsko → Nizozemsko
- **pansofie = vševěda**
 - chce sjednotit veškeré vědění své doby a sjednotit ho na křesťanském základě
- SVĚT V OBRAZECH
- LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE

Tomáš Garrigue Masaryk (1850 - 1937)

- HOVORY S TGM (od Čapka)
- učitel Husserla (jeho průvodce filosofií)
- SEBEVRAŽDA JAKO MASOVÝ JEV MODERNÍ CIVILIZACE
 - **otázka:** proč i mladí lidé páchají sebevraždy
 - narušením rovnováhy mezi morálkou a rozumem → člověku se **ztrácí smysl života**
 - **řešení:**
 - **1) navrátit se k Bohu** = znovunalezení jistot
 - **2) angažovat se ve společnosti** = pomáhat, aby svět byl lepší
- **vztah filozofie a politiky**
 - politika má být naplnění humanistických principů v praxi
 - nepřijímat již hotové názory

Jan Patočka (1907 - 1977)

- tajemník **Pražského filozofického kroužku**
- **žák Husserla a Heideggera**
- PŘIROZENÝ SVĚT, JAKO PŘIROZENÝ PROBLÉM
- KACÍŘSKÉ ESEJE O FILOSOFII DĚJIN
 - vývoj společnosti
 - problematika občanské svobody (povinnosti a zodpovědnost)
 - řecké státy
- **politická angažovanost:**
 - mluvčí charty 77
 - signatář = podepsal

- **znalec antické filozofie**
 - přednášky dělá doma (na univerzitě nemohl)
- **analýza 3 základních životních pohybů**
 - **1. pohyb: zakotvení ve světě**
 - člověk je vržen do světa a musí se s tím vypořádat sám → uvědomuje si svoji odlišnost
 - **2. pohyb: pohyb sebe zbavení sebe prodloužením**
 - zbavuje se lidské podstaty a stává se věcí → řada věcí prodlužuje naše možnosti (letadla, dalekohledy) → chováme se sami k sobě i k ostatním jako k věcem → neautentické bytí
 - **3. pohyb: pohyb sebenalezení**
 - člověk se vrací sám k sobě → zkoumá co je život, jak žít smysluplně...
 - naše bytí je konečné (žij tak, jak kdyby každý den byl poslední)